

خلاصه گزارش اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه تمدید قانون فعال نمودن هیأت منصفه مطبوعات برای

جلوگیری از تعطیلی اصل یکصد و شصت و هشتم (۱۶۸) قانون

اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴»

مقدمه

برابر اصل یکصد و شصت و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران «رسیدگی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی علنی است و با حضور هیئت منصفه در محاکم دادگستری صورت می‌گیرد. نحوه انتخاب، شرایط، اختیارات هیئت منصفه و تعریف جرم سیاسی را قانون براساس موازین اسلامی معین می‌کند». در اجرای اصل مورد اشاره قانون مطبوعات سال ۱۳۷۹ در مواد (۱۷) تا (۲۴) شرایط، کیفیت انتخاب و وظایف اعضای هیئت منصفه را بر شمرده بود. مجلس شورای اسلامی با تصویب قانون مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴ مقررات سال ۱۳۷۹ را نسخ کرد و از جمله در ماده (۸) اشعار داشت که «دبیرخانه هیئت منصفه زیر نظر هیئت منصفه انجام وظیفه می‌کند و بودجه آن از محل کمک‌های اهدایی تأمین خواهد شد». در سال ۱۳۸۴ مجلس هفتم با استناد به عدم قابلیت اجرای قانون سال ۱۳۸۲، قانون فعال نمودن هیئت منصفه مطبوعات را تصویب کرد و در واقع مقررات سال ۱۳۷۹ را برای مدت یک سال قابل اجرا اعلام نمود. پس از انقضای مدت یک سال، مصوبه سال ۱۳۸۴ مجدداً برای مدت دو سال یعنی تا تاریخ ۱۳۸۷/۵/۹ تمدید اعتبار شد. اکنون دولت با تقدیم لایحه حاضر می‌خواهد مصوبه مذکور را برای مدت دو سال دیگر برای سومین بار تمدید نماید.

نقد و بررسی

۱. از لحاظ اصول و قواعد قانون‌گذاری احیای مقررات منسوخ و تمدید پی‌درپی آن محل اشکال است. شورای محترم نگهبان در موارد مشابه طرح اشکال کرده و پیشنهاد نمود مقررات منسوخه مجدداً باید تشریفات و مراحل قانونی را طی نمایند.

۲. اشکال اساسی مجلس و دولت به قانون سال ۱۳۸۲ «فراهم نبودن زمینه اجرا از جمله تأمین منابع مالی» است، از آنجا که رسیدگی به دعاوی مطبوعاتی تحت شمول عنوان عام «رسیدگی به دعاوی» قرار می‌گیرند منطقاً باید بودجه رسیدگی به این‌گونه دعاوی و لوازم و مقدمات آن از جمله تشکیل هیئت منصفه از محل بودجه رسیدگی به دعاوی که سالیانه از طریق قانون بودجه عمومی در اختیار قوه قضائیه گذاشته می‌شود تأمین گردد.

۳. بعد از گذشت نزدیک به هفت سال از تاریخ تصویب قانون سال ۱۳۸۲ انتظار عمومی این است که دستگاه قانون‌گذاری با اصلاح قانون مذکور زمینه‌های اجرایی آن را که کار دشواری نیست فراهم آورد. نه اینکه مقررات منسوخ را احیا نماید و پی‌درپی در صدد تمدید مهلت اجرای آن برآید. تمهیدهای سابق به اندازه کافی زمان در اختیار دولت گذاشته بود. اصلاح قانون در آن مدت‌ها مقدور بود. به نظر نمی‌رسد که تأمین بودجه اداره دبیرخانه هیئت منصفه و فراهم آوردن زمینه اجرای یک قانون مختصر چندان دشوار باشد که پرداختن به آن مستلزم این همه صرف زمان و تردید و تعلل باشد.

نتیجه‌گیری

با توجه به نکات فوق‌الذکر پیشنهاد می‌شود در قالب یک ماده واحده تبصره «۳» ماده (۱۹) قانون سال ۱۳۷۹ به عین عبارت جایگزین ماده (۸) قانون سال ۱۳۸۲ گردد. متن تبصره چنین است:

«دبیرخانه هیئت منصفه با بودجه و امکانات قوه قضائیه تشکیل و زیر نظر هیئت منصفه انجام وظیفه می‌نماید».

عمل به این پیشنهاد وافی به مقصود دولت و مجلس خواهد بود. در غیر این صورت دولت باید متنی منقح تحت عنوان «قانون هیئت منصفه» تدوین و برای طی تشریفات و مراحل قانونی به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.